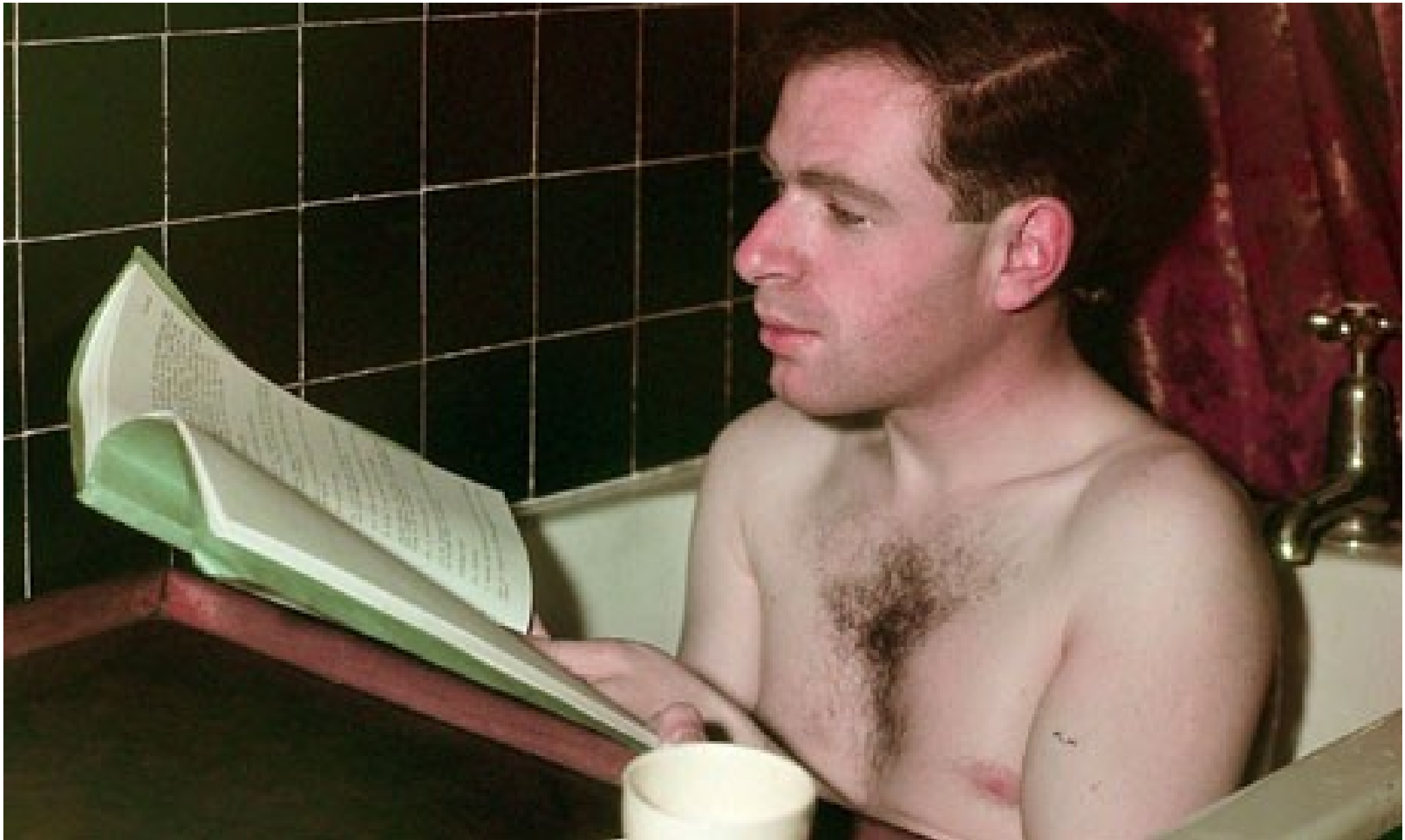

Peter Brook

Peter Brook (21. 3. 1925)

Peter Brook

vl. jm. Peter Stephen Paul Brook, 21. března 1925, Londýn

- divadelní, operní a filmový režisér + často také autor scénografie a hudby k vlastním inscenacím
- absolvent Magdalen College v Oxfordu
- pracoval v divadlech v Londýně, Paříži a New Yorku

1949-50: umělecký šéf opery **Covent Garden**

1962-71: režisér v **Royal Shakespeare Company**

1964: založil **LAMDA** (London Academy of Music and Dramatic Art) – studiové divadlo

od 1971: vede v Paříži **Mezinárodní středisko divadelní činnosti** (CICT, od 1975 s názvem **Mezinárodní středisko divadelních výzkumů** – CIRT/CITR) → sídlem je od 1974 divadlo Bouffes du Nord

zachytit aktuální témata novým způsobem → základem divadla = kontakty lidí, činí z něj významný okamžik
→ zkoumá nikoli hraní, ale *prožitek herce*

Tvorba

1943: debutoval v Oxfordu během studií – **Tragická historie o doktoru Faustovi** (Christopher Marlowe)

1945: uvádí první inscenaci Shakespeara: **Král Jan** = světový ohlas

- následují četné *shakespearovské inscenace* = chlouba divadelnosti a oslava herectví
- Shakespeare: zvláštní fenomén = každé slovo, replika nebo postava mají nekonečně mnoho interpretací
- práce s veršem → pokud herec verše příliš prožívá – prázdná bombastičnost, a naopak
- uvnitř veršů → spočívají témata a problémy, rituály a konflikty, které neztratily svou platnost

1946: **Romeo a Julie**

- pozdvižení a kontroverzní reakce
- vystoupil z inscenační shakespearovské tradice → radost, hravost, jevištní efekty, scénické triky, nový výklad postav

1947: **Marná lásky snaha** (Love's Labour's Lost) – stylizované do Watteauových obrazů

postupně opouští *romantickou tradici básnického pojetí dramatu* ve prospěch jeho *intelektuální interpretace* a současné *filozofické a umělecké výpovědi*

Nejvýraznější inscenace:

1950: **Půjčka za oplátku** – inspirované Brueghelovými obrazy

1955: **Titus Andronicus**

1962: **Král Lear** (King Lear) → existencialistická a skeptická groteska o absurditě světa a mechanismu moci

- předkřesťanské období → zdůrazňuje barbarství, pudovost a živočišnost jednání postav
- myšlení v divadelních obrazech → konkrétní metafory neilustrujících, ale jdoucí po smyslu textu
- péče o výtvarnou podobu, cit a stylovou důslednost
- vědomé podřizování hereckých individualit → vyžaduje perfektní herectví (umělecká kázeň)
- nepracuje s hudbou, ale scénickými zvuky → vznikají přímo před diváky pomocí dvou obrovských plechů
- Lear – Paul Scofield

1969: **Bouře** – experimentální, oslava herectví, odmítá divadelní konvence

- připravená pod záštitou Divadla národů
- vycházelo z fyzického jednání a volného přeorganizování textu, studie vztahu diváci – herci
- hl. role Prospera – John Gielgud
- proměnlivý divadelní prostor → na plošinách mezi diváky (zkoumá ideu zaplňování prázdného prostoru)

1970: **Sen noci svatojánské**

- inspiroval se čínskými akrobaty (schopnost překonat fyzické omezení → obrazy čisté energie)
- různé podoby lásky, střet světa mýtů s reálným světem a světem prostých řemeslníků
- vybudováno na protikladech lehkosti a tíhy, vzdušnosti a přizemnosti (prázdna scéna s akrobatickými hrazdami, houpačkami a levitujícím hnízdem pro Titanii)
- milostné i mocenské konflikty

1955: Titus Andronicus
Laurence Olivier a Vivien Leigh

1962: **Král Lear** - Paul Scofield

1962: Král Lear

1962: Král Lear

1962: Král Lear

1962: Král Lear

1970: Sen noci svatojánské

1970: Sen noci svatojánské

1970: Sen noci svatojánské

1970: Sen noci svatojánské

1970: Sen noci svatojánské

1970: Sen noci svatojánské

1970: Sen noci svatojánské

1970: Sen noci svatojánské

Sen noci svatojánské

- <https://www.youtube.com/watch?v=1CkN9k6S3Js>

Brookova divadelní tvorba rozličné žánry:

- muzikály – **Sladká Irma** (1958)
- bulvární hry – **Pozvání na zámek** (1950) - Jean Anouilh
- opera – **Salome** (1949) Richard Strauss + scénografie Salvador Dalí, **Boris Godunov** (Musorgský), **Faust a Markétka** (Gounod), **Evžen Oněgin** (Čajkovskij)
- současná světová dramatika
 - Jean-Paul Sartre: **Za zavřenými dveřmi**; **Mrtví bez pohřbu**; **Počestná děvka**
 - Jean Genet
 - Tennessee Williams
 - Dürrenmatt: **Návštěva staré dámy** (1960); **Fyzikové** (1963) → poprvé v Anglii

experimenty s hledáním nového divadelního jazyka

1964: založil **LAMDA** (London Academy of Music and Dramatic Art) – studiové divadlo

- 1964: **Paravány** (Jean Genet)
- 1964: **Marat/Sade** (Peter Weiss)
- 1966: **US** (Říkej mi lži)
- 1968: **Oidipus** (Seneca)

1964: **Marat/Sade**

- Peter Weiss **Pronásledování a zavraždění Jeana-Paula Marata předvedené divadelním souborem blázince v Charentonu pod vedením markýze de Sade**
- vrcholné dílo: odklon od konvenčního divadla → **příklon k experimentu**
- **1. divadelní jazyk** → hledání mimoliterárního, srozumitelného jazyka divadelní výpovědi
- **2. vztah divák – herec, herec – inscenace** → vytváření vazeb vlastních účastníků rituálu
- inspirace Artaudovými myšlenkami *divadlam krutosti*
- autentické de Sadvy i Maratovy texty + **forma divadelní koláže**, ilustrující filozofickou diskusi obou protagonistů

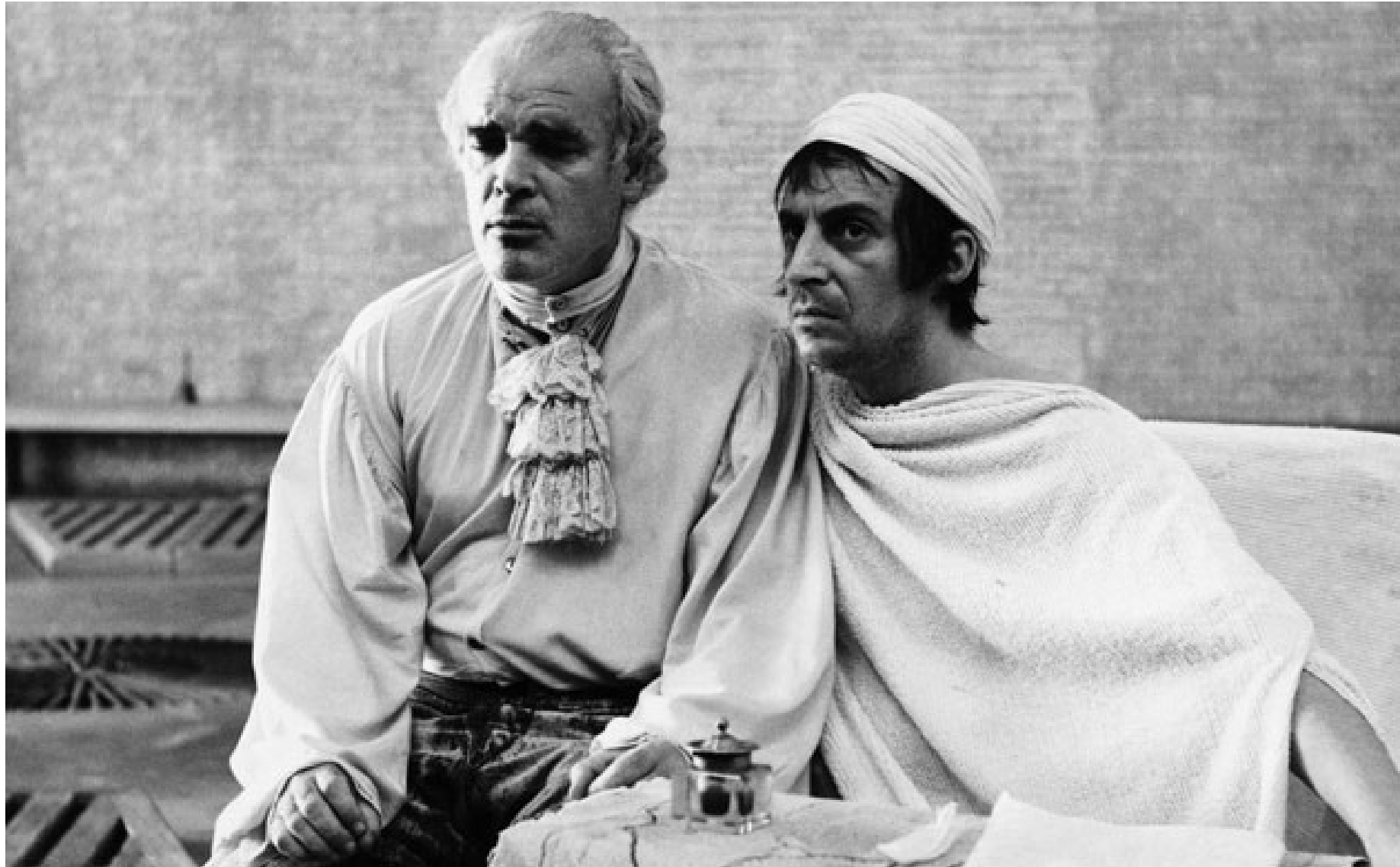
1966: **US (Říkej mi lži)**

- kolektivní kreaace, tvorba s diváckou účastí
- protest proti vietnamské válce → namířeno pacifisticky
- „bezprostřední divadlo“ – volné zacházení s textem, improvizace (působení na diváka – identifikace diváka s hercem) → britská státní divadelní cenzura tomu brání

1968: **Oidipus** (Seneca)

- pokus o využití rituálních prvků, dále i netypických způsobů prezentace textu

1964: Marat/Sade

1964: Marat/Sade

1964: Marat/Sade

1964: Marat/Sade

<https://www.youtube.com/watch?v=RJc4I6pivqg>

1968: Mezinárodní centrum divadelního výzkumu (ICTR - International Centrum for Theatre Research)

odklon od vazby na konkrétní jazyk → experimentální období vyvrcholilo založením **ICTR**
1968: **Mezinárodní centrum divadelního výzkumu** (International Centrum for Theatre Creation)

- z iniciativy Jeana-Louise Barraulta
- od 1972: sídlem divadlo *Bouffes du Nord*
- zkoumá vztah herce a diváka, podmínky pro divadlo a jeho diváky, navázání organických kontaktů
- hledá univerzální jazyk → v souboru byli i Asiaté a cizinci → nutnost dorozumět se gesty, situací, hudbou a vztahem
- tréninkové kurzy v CIRT → rozvíjení poznatků o mimoslovním výrazu herce
- příklon k různým národním divadelním tradicím
- někdy vyčítáno elitářství X chce vybudovat prostředky pro obecně srozumitelné divadlo

Inscenace v rámci ICTR

1971: **Orghast**

- text ve *speciálně zkomponovaném jazyce* → kombinace latiny, starořečtiny a avestánštiny (staroíránsština) → vytvořil básník **Ted Hughes**

1971: **Kašpar** (autor Peter Handke)

1972: několikaměsíční cesta Brooka a 30 herců a techniků po Africe (rituálnost)

1975: **Ikové** (The Ik)

1974: **Timon Athénský** (Shakespeare)

1977: **Ubu** – téma anarchie a moci

1978: návrat do Stratfordu: **Antonius a Kleopatra + Půjčka za oplátku** (Shakespeare)

1979: **Ptačí sněm** (The Conference of the Birds) – improvizace na motivy perské básně

1981: **Višňový sad** (A. P. Čechov)

1981: **Tragédie Carmen** – komorní verze opery Georgese Bizeta s několika herci

1982: **Mahábharátha** (premiéra až 1985 na festivalu v Avignonu)

- dramatisace francouzského scenáristy Jeana Claudea Carriéra
- jedenáctihodinový spektakl pod širým nebem
- 22 herců z různých zemí světa a 5člený orchestr

1991: **Bouře** (Shakespeare)

1971: **Orghast**

- původně pro festival v íránském městě Persepolis
- plenérové představení s textem ve *speciálně zkomponovaném jazyce* → kombinace latiny, starořečtiny a avestánštiny (staroíránština) → vytvořil angl. básník **Ted Hughes**
- předpokládal, že diváci jazyk přijmou a porozumí mu (hlasy herců = jen citová reakce → příběh srozumitelný: mýty společné různým kulturám → mýtus o Prometheovi + Život je sen)
- tříměsíční turné po Africe → aby se přesvědčili, zda nonverbální divadlo komunikuje a je emocionální
- Brook: „*Divadlo musí obsahovat všechny aspekty své doby: filozofický, politický i společenský.*“

1971: **Kašpar** (autor Peter Handke)

- téma: smrt jazyka, degenerace, nutnost najít jakási praslova, která jednoznačně určují vztah mezi lidmi

1972: několikaměsíční cesta Brooka a 30 herců po Africe → hrají před domorodci, kteří vůbec netuší, co je divadlo

- touha proměnit divadlo ve spontánní svátek (rituálnost)

1972: divadlo nachází stálé místo v Paříži → **Bouffes du Nord**

další inscenace

1975: **Ikové** (The Ik) – epický příběh mizejícího afrického kmene kvůli hladomoru a rozpadu kultury

1974: **Timon Athénský** (Shakespeare) – s komentářem k někdejší ekonomické situaci

1977: **Ubu** – téma anarchie a moci

1978: se vrací do divadla ve Stratfordu: **Antonius a Kleopatra** + **Půjčka za oplátku** (Shakespeare)

1979: **Ptačí sněm** (The Conference of the Birds) – improvizace na motivy perské básně z 12. století

1981: **Višňový sad** (A. P. Čechov) – opírá se výlučně o herecké výkony, téměř bez scénografie, s maximálním využitím efektu oprýskaných zdí sálu a vnitřku jeviště neopraveného divadla

1981: **Tragédie Carmen** – komorní verze opery Georgese Bizeta s několika herci

1971: Orghast

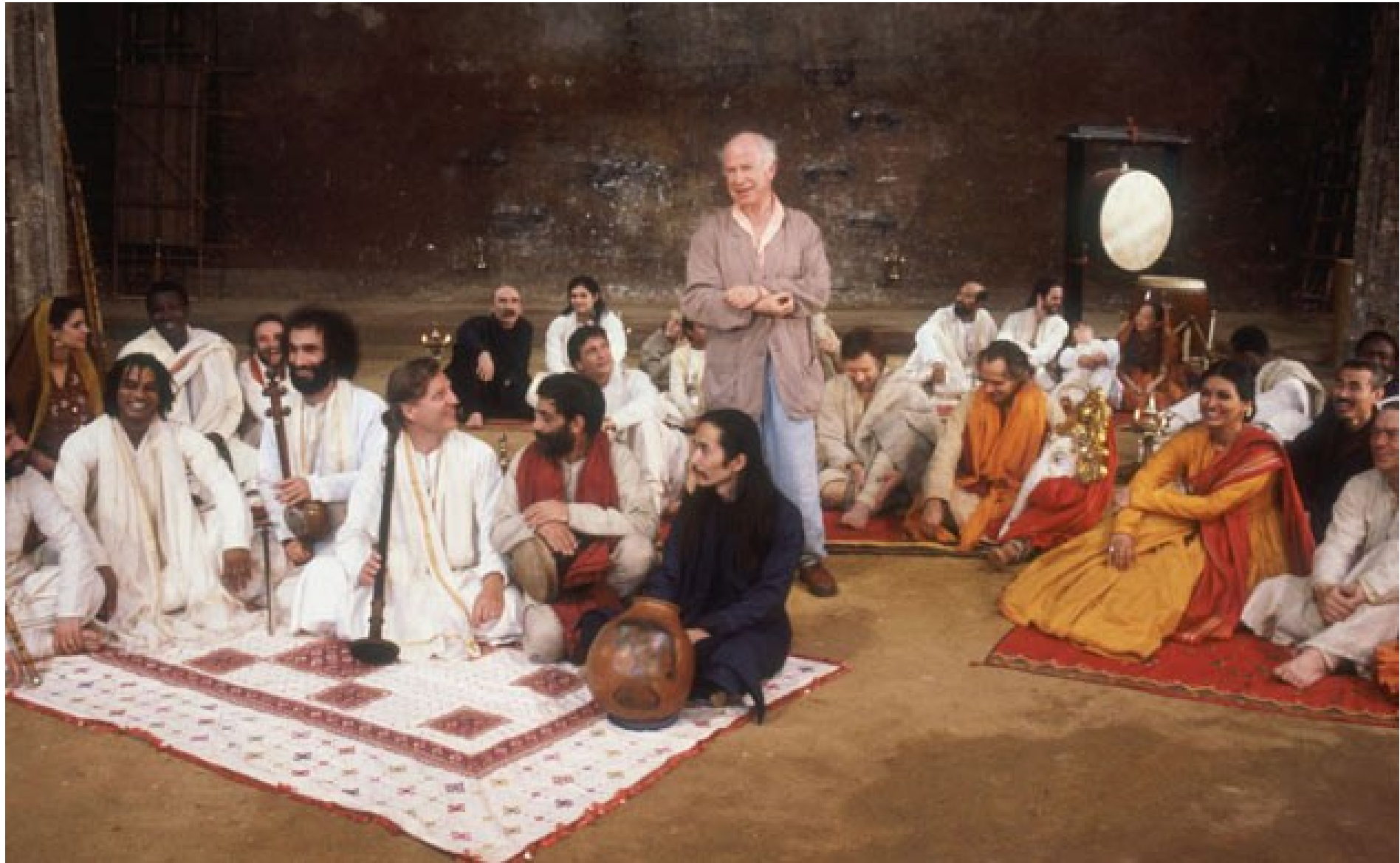

1982: Mahábharátha

1982: **Mahábharátha** (premiéra až 1985 na festivalu v Avignonu)

- slavná dramaturgie – francouzský scenárista Jean Claude Carrière
- 11ti hodinový spektakl pod širým nebem (začínalo se se západem Slunce, skončilo se za úsvitu)
- 22 herců z různých zemí světa a 5člený orchestr
- boj dvou rodů → otázka, zda má dobro šanci v tomto světě zvítězit
- herecká koncentrace, úspornost výrazu, práce s přírodním prostorem, síla a hutnost dramaturgie, propracovaný temporytmus, střídání intimních chvílí s masovými scénami bitev
- pak se hrálo i v Indii

1982: Mahábharátha

1982: Mahábhárátha

1982: Mahábharátha

1982: Mahábharátha

Brook – praktik a pragmatik, protivník dogmat → ověřování nových koncepcí v praxi

- neobyčejná schopnost sladovat nesmiřitelné
- brechtovská epičnost a racionalismus
- divadlo jako svébytná filozofie

pojem „**prázdný prostor**“

- Mrtvolné divadlo
- Svaté divadlo
- Drsné (lidové) divadlo
- Bezprostřední divadlo
- Francie